

Bestrijden van ongekwalificeerde uitstroom en jeugdwerkloosheid

Ongekwalificeerde uitstroom en jeugdwerkloosheid zijn problemen die sterk in de belangstelling staan van politiek en overheid. Jongeren die hun school niet afmaken lopen een verhoogd risico werkloos te worden en wanneer ze werk hebben, is dat veelal ongeschoold werk. Daardoor is het risico groot dat zij gemarginaliseerd zijn en blijven, met alle gevolgen van dien, voor henzelf en voor de samenleving. Onderzoek toont aan dat inzetten op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten en jeugdwerkloosheid steeds de beste resultaten oplevert. De strijd tegen ongekwalificeerde uitstroom en jeugdwerkloosheid vormen dan ook één van de belangrijkste speerpunten van de Vlaamse, federale en Europese beleidskaders.

Europees beleid

Op Europees niveau is er de afgelopen jaren veel meer aandacht gekomen voor de bestrijding van ongekwalificeerde uitstroom en jeugdwerkloosheid. Er wordt nagestreefd dat nationale en Europese beleidsmaatregelen ter bevordering van de jeugdwerkgelegenheid samenhangend en wederzijds versterkend zijn, in het bijzonder gericht zijn op hoogwaardig (beroeps)onderwijs, opleidingen en het opdoen van werkervaring en dat ze jongeren in staat stellen stabiel en duurzaam werk te vinden.

Een pakket maatregelen is gelanceerd om de lidstaten te helpen in hun strijd tegen de hoge jeugdwerkloosheid. Onderdeel van het pakket was de aanbeveling aan de lidstaten over de invoering van een 'Jeugdgarantierегeling'. Zo'n regeling zou jongeren tot de leeftijd van 25 jaar de garantie geven dat zij een goede baan, voortgezet onderwijs,

een plaats in het leerlingstelsel of een stage krijgen aangeboden nadat zij het onderwijs hebben verlaten of werkloos zijn geworden. Het belangrijkste is: voorkomen dat grote groepen jongeren straks thuiszitten, zonder werk of school. Recentelijk is ook de 'Europese Alliantie voor leerlingenplaatsen' gelanceerd. Deze moedigt de lidstaten aan om een hervorming van het leerlingwezen in hun implementatieplan voor de jongerengarantie op te nemen en gebruik te maken van EU-financiering om deze doelstelling te steunen, als-

ook op nationaal niveau sterke partnerschappen voor duaal leren op te zetten met de autoriteiten die bevoegd zijn voor onderwijs en werkgelegenheid, de sociale partners, de kamers van koophandel, instellingen voor beroepsopleiding, instellingen voor beroepsopleiding, jeugd- en studentenorganisaties, diensten voor arbeidsbemiddeling en agentschappen die EU-financiering beheren.

Voor de strijd tegen langdurige werkloosheid zijn met de Lissabonstrategie zogenaamde richtsnoeren naar het aanbieden van een nieuwe start aan werkzoekenden opgesteld. Voor werkzoekenden onder de 25 jaar wordt een nieuwe start gedefinieerd als een intensieve begeleiding, sollicitatietraining, opleiding, enzovoort. De afspraken dienen vastgelegd te zijn in een actieplan tussen werkzoekende en consulent.

Via diverse Europese fondsen worden middelen ter beschikking gesteld om projecten uit te werken die de uitdagingen uit de Europese Werkgelegenheidsstrategie het hoofd willen bieden.

Federaal beleid

Op federaal niveau is sterk ingezet op vooral laaggeschoolde jongeren, via heroriëntatie van gerichte loonlastverlagingen en een systeem van instapstages tijdens de inschakelingsperiode. Zo krijgen jongeren al snel nadat ze de school hebben verlaten, de kans ervaring op te doen.

Werkgevers uit de privésector kunnen bij de aanwerving van jongeren onder bepaalde voorwaarden in aanmerking komen voor een vermindering van de werkgeversbijdragen. De voorwaarden hebben te maken met het scholingsniveau en de werkloosheidsduur en bepalen de duur en de hoogte van de tegemoetkoming. Bij de aanwerving van jongeren zonder secundair diploma gaat het bijvoorbeeld om maximum 1500 euro per kwartaal gedurende acht kwartalen, gevolgd door 400 euro per kwartaal gedurende vier kwartalen bij een voltijdse tewerkstelling. Voor laaggeschoolde schoolverlaters en langdurige werkzoekenden kan hier onder bepaalde voorwaarden nog een werkuitkering van de RVA bij komen. De werkgever kan deze werkuitkering in mindering van het loon brengen, de jongere krijgt het geld via de uitbetalingsinstelling. Deze maatregelen zullen bij de zesde staatshervorming geregionaliseerd worden.

In uitvoering van de jeugdgarantieregeling zijn ook de instapstages voor werkzoekenden gelanceerd. Vanaf hun zevende maand beroepsinschakelings-tijd kunnen jonge werkzoekenden via deze stages werkervaring opdoen. Ze krijgen hiervoor een beperkte vergoeding. De gewesten zijn verantwoordelijk voor de begeleiding.

Verder behandelt de federale overheid ook de aanvragen voor werkloosheidsuitkeringen na het einde van de beroepsinschakelings-tijd en na tewerkstelling, waarbij de VDAB informatie ter beschikking stelt wanneer werkzoekenden een werkaanbieding (cf. passende dienstbetrekking) of opleiding weigeren.

Vlaams beleid

Op Vlaams niveau wordt zowel ingezet op preventie als op remediëring van ongekwalificeerde uitstroom en jeugdwerkloosheid. De inzet op preventie zorgt ervoor dat jongeren binnengehaald worden voordat zij een probleem hebben. Dit wordt bereikt met een ver doorgevoerde samenwerking tussen de betrokken onderwijs- en arbeidsmarktactoren.

Naast de preventieve acties binnen het onderwijs om jongeren kansen te geven om vlot de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt te maken, worden op verschillende niveaus ook maatregelen genomen om jeugdwerkloosheid te bestrijden. Hieronder willen we in grote lijnen de verschillende remediërende initiatieven toelichten (niet exhaustief). We focussen op het Vlaamse niveau met de rol van de VDAB als arbeidsmarktregisseur.

Preventieve aanpak

Vanop de schoolbanken probeert de VDAB in samenwerking met de onderwijspartners de jongeren te informeren, te sensibiliseren en te begeleiden rond studiekeuze, beroepskeuze en arbeidsmarkt-kansen. De keuze voor een bepaalde studierichting bepaalt immers sterk mee de tewerkstellingskansen. Het VDAB-programma ORIENT is een van de instrumenten voor beroepsoriëntatie die jongeren ondersteunt bij het maken van studiekeuzes tijdens de schoolloopbaan. Via een online vragenlijst wordt de jongere verwezen naar een aantal passende en haalbare beroepen. De vragenlijst peilt naar de interesses, competenties en vaardigheden. De leerling/gebruiker kan ook nagaan welke studies vereist zijn om een bepaald beroep uit te oefenen. Ook de transitietrajecten via het ESF-project TRANSPOP in het buitengewoon secundair onderwijs hebben de meerwaarde aangetoond om reeds te starten met leerplichtige leerlingen, vooraleer zij het onderwijs verlaten, en zo de transitie naar werk te bevorderen. Het is belangrijk dat de trajectbepalingsfase reeds tijdens de schoolfase gebeurt. Verder bleek uit de bevindingen van het ESF-project J@ws, gericht op OV3-leerlingen van het BUSO, het belang van het vroegtijdig inzetten van trajectbegeleiding op de school, zodat de overdracht steeds warm, tijdig en sluitend kan gebeuren. Uit deze projecten kwam het belang van een maatgerichte aanpak naar voren. Dergelijke aanpak blijkt enkel succesvol indien er een goede samenwerking is met het schoolteam, CLB en VDAB. De inbreng van een arbeidsmarktdeskundige met coachende vaardigheden tijdens het traject is cruciaal. Ook bedrijfsbezoeken, observatie- en snuffelstages zijn passende instrumenten.

Voor de leerlingen van het laatste jaar secundair onderwijs BSO, TSO of ASO biedt de VDAB campusacties aan. Afstuderende jongeren zitten immers

vaak met vragen over de arbeidsmarkt. Daarom heeft de VDAB het lessenpakket "De start van een loopbaan" ontwikkeld. Dit lessenpakket heeft tot doel de leerlingen voor te bereiden op hun zoektocht naar werk en hun eerste stappen op de arbeidsmarkt. Het lessenpakket bestaat uit twee mappen: één voor de leerkrachten en één voor de leerlingen. De leerkrachtenmap bestaat uit doelstellingen, methodieken en lesmateriaal. Om het initiatief bekend te maken bij leerkrachten organiseert de VDAB per provincie infosessies om het lessenpakket toe te lichten. VDAB contacteert hiervoor de directies van scholen en ook CLB's en Syntra. Momenteel is de opkomst van leerkrachten zeer beperkt, ondanks herhaalde communicatie via mail en communicatie via vaktijdschriften zoals Klasse. Verder zit in de jaarlijkse schoolverlatersstudie van de VDAB heel wat informatie over het brede palet van beroepen en opleidingen en welke kansen er zijn op de arbeidsmarkt. Per studierichting is er informatie opgenomen over bijhorende kansen op werk. Hierdoor wordt een zeer nauwkeurig totaalbeeld van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt verkregen. Zo beantwoordt de studie de belangrijke vraag naar de tewerkstellingskansen die de verschillende studierichtingen bieden en helpt ze jongeren een realistisch beeld te krijgen van hun arbeidskansen.

Naast studie- en beroepskeuze wordt ook versterkt ingezet op werkplekleren in de onderwijsloopbaan. Werkplekleren krijgt een essentiële plaats in het voltijds onderwijs, en dat minstens in alle arbeidsmarktgerichte studierichtingen in de derde graad. Leerlingenstages van minimaal achttien halve schooldagen (alternerend of in blok) worden weldra verplicht in de derde graad van alle opleidingen TSO en BSO. De ingangsdatum en de kwaliteitsvereisten rond stages in het technisch onderwijs zullen later door de Vlaamse Regering worden bepaald. Deze datum kan verschillen naargelang van de onderwijsvorm, het studiegebied of het structuuronderdeel. Er wordt dus gekozen voor een geleidelijke invoering. In het voltijds BSO en TSO maken leerlingenstages echter al op veel plaatsen een wezenlijk deel uit van de opleiding. Tijdens het schooljaar 2011-2012 hebben bijna 60 200 van de ruim 88 800 leerlingen in de derde graad TSO en BSO een leerlingenstage gedaan. Verder biedt de VDAB de finaliteitsjaren van het TSO, BSO en BuSO de kans om 72 uren gratis opleiding bij een VDAB Competentiecentrum te volgen. Het aanbod

geldt voor leerlingen die in hun finaliteitsjaar zitten en een studie volgen in de studiegebieden auto, hout, bouw, mechanica-elektriciteit, grafische communicatie en media, textiel, mode, handel, chemie, koeling en warmte, land- en tuinbouw of schoonmaak.

Naast het werkplekleren in het kader van een (schoolse) opleiding is er ook het werkplekleren in het kader van een duale leerweg binnen het stelsel Leren en Werken, waarbij leerlingen een opleiding ontvangen in een bedrijf of organisatie die hen meestal drie of vier dagen per week tewerkstelt. Tegelijkertijd volgen ze één of twee dagen scholing in een centrum voor deeltijds onderwijs (CDO) of in een Syntra lesplaats. Over het algemeen staat het stelsel Leren en Werken open voor leerlingen vanaf 16 jaar, met of zelfs zonder een diploma van het lager secundair onderwijs. Voor jongeren die niet arbeidsbereid en/of arbeidsrijp zijn, zijn alternatieve trajecten voorzien (voortraject, brugproject, persoonlijk ontwikkelingsplan). Op het meetmoment van 1 februari 2013 combineerde minder dan de helft van de jongeren in het stelsel Leren en Werken een praktijkopleiding in een onderneming of organisatie in de reguliere arbeidsmarkt met scholing in een onderwijs- of opleidingsinstelling (5 600 van de 11 700 leerlingen). Nog eens 1 200 leerlingen die als arbeidsrijp en -bereid gescreend werden, vonden geen werkplek en zaten vast in de 'wachtkamer'. Een bijsturing van het stelsel dringt zich op. De evaluatie van het huidige decreet is hierin een eerste stap.

Ondanks alle preventieve maatregelen om ongekwalificeerde uitstroom te voorkomen, bestaat steeds de mogelijkheid dat de lerende een opleidingstraject niet tot een goed einde brengt, ongekwalificeerd uitstroomt, onvoldoende startcompetenties heeft en dat een vlotte overgang tussen leren en werkloopbaan bijgevolg niet mogelijk is. Een remediërende aanpak is dus ook nodig.

Remediërende aanpak

Na het afstuderen worden jongeren aangemoedigd om zich zo snel mogelijk in te schrijven bij de VDAB, bijvoorbeeld via campusacties of artikels in de media. Ook jongeren die voortijdig de schoolbanken verlaten, worden verondersteld zich in te schrijven als niet-werkende werkzoekende bij de bemiddelingsdienst van hun woonplaats (de VDAB

in het Vlaams Gewest, Actiris in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). De inschrijving wordt gezien als de start van de beroepsinschakelingstijd. Voor wie in eerste zit afstudeerde of de studies beëindigde op het einde van het schooljaar is dit in principe 1 augustus. Voor wie eerder werk vindt of pas in tweede zit afstudeert, begint de beroepsinschakelingstijd op een ander moment. Na het doorlopen van deze periode van twaalf maanden kunnen jongeren het recht op een werkloosheidsuitkering openen, de zogenaamde werkloosheidsuitkeringen na studie. Maar het is zeker niet de bedoeling dat jongeren op deze werkloosheidsuitkering gaan zitten wachten.

Met de aanmelding bij de VDAB schrijven jongeren zich meteen in – soms ongeweten – in het rechten- en plichtenverhaal van de VDAB. Ze worden verondersteld in te gaan op uitnodigingen van de VDAB voor opleiding of begeleiding, ze ontvangen werkaanbiedingen, enzovoort.

De VDAB kreeg in het kader van de beheersovereenkomst de doelstelling opgelegd om instromende werkzoekenden tijdig een passend aanbod te doen om langdurige werkloosheid te voorkomen. Deze doelstelling is de vertaling van de Europese richtsnoeren en wordt opgevolgd via twee parameters: de uitstroom naar werk van de werkzoekenden (resultaat) en het bereik van werkzoekenden (inspanning). Terwijl in de vorige legislatuur 2005-2009 de sluitende aanpak van werkzoekenden centraal stond, staat in deze legislatuur het sluitend maatpak centraal. In de doelstellingen van de beheersovereenkomst van de VDAB 2011-2015 ligt de klemtoon niet langer op het bereiken van werkzoekenden in de trajectwerking, maar op de resultaten, zijnde de uitstroom van werkzoekenden naar werk. Deze uitstroom wordt gemeten twaalf maanden na inschrijving als werkzoekende. Ook voor middellangdurige werkzoekenden en werkzoekenden uit de kansengroepen werden specifieke doelstellingen opgenomen. De VDAB heeft de vrijheid om te kiezen welke begeleiding het meest geschikt is om de doelstelling te bereiken. Ter vervanging van de gestandaardiseerde uitnodigingsmomenten op basis van leeftijd en scholingsniveau (3-6-9 maanden) wordt gewerkt met een systeem van knipperlichten, zodat werkzoekenden die er nood aan hebben sneller begeleid worden. De doelstellingen in de beheersovereenkomst zijn gebaseerd op het gemiddelde van de resultaten van drie jaren voorafgaand aan het afsluiten van de beheersovereenkomst en moeten beschouwd

worden als minimumdoelstellingen. Jaarlijks kunnen deze doelstellingen via het jaarondernemingsplan (JOP) bijgesteld worden. Bij min-25-jarigen wordt het sluitend bereik vier maanden na labeling gemeten, bij de 25- tot 49-jarigen is dit na twaalf maanden, conform de Europese richtlijnen. In de beheersovereenkomst werd de doelstelling op 57% gelegd, in het JOP werd dit opgetrokken tot 61%. Deze doelstellingen worden op kwartaalbasis gerapporteerd aan de Raad van Bestuur, waardoor tijdig de nodige acties kunnen genomen worden.

Eind juni 2013 was de uitstroom naar werk van jonge werkzoekenden twaalf maanden na hun inschrijving gezakt tot 59,3%. Voor het zesde kwartaal op rij noteren we een afname van de uitstroom (-3,1 procentpunt op jaarbasis). De mindere resultaten worden verklaard door de povere conjunctuur. Een neergaande conjunctuur remt jongeren af in het vinden van een (eerste) baan en bij reorganisaties zijn jonge werknemers (met vaak tijdelijke contracten) extra gevoelig voor ontslag of het niet verlengen van hun contract (last in, first out).

Het sluitend maatpak voor jonge werkzoekenden, het jeugdwerkplan genaamd, is het begeleidingsmodel dat door de VDAB ingezet wordt bij de inschrijving van de jongeren. De bemiddeling start onmiddellijk na de inschrijving via automatische matching van vacatures met de kenmerken van de werkzoekende. De werkzoekende zal, afhankelijk van zijn profiel en behoefte, het volgende aanbod ontvangen: lichte bemiddeling, een intensief bemiddelingstraject of een intensief begeleidingstraject. Dit wordt in samenspraak met de werkzoekende bepaald, na (1) een knipperlichtscreening: detectie van de behoeften van de klant door datamining, regionale acties naar aanleiding van een lokale arbeidsmarktbehoefte, opvolging van vacatures en zoekgedrag via jobindicator, spontane aanmelding, enzovoort, en (2) een evaluatiemoment (intake): identificatie van de mogelijke drempels voor tewerkstelling op vlak van competenties, randvoorwaarden, niet-arbeidsmarktgerelateerde problematieken, enzovoort.

Na de opmaak van een actieplan – waarin afspraken en engagementen van de werkzoekende én de consultant vastgelegd worden – wordt contact gehouden via een optimale kanalenmix (face-to-face, telefoon, e-mail, SMS, individuele en collectieve acties).

Tabel 1.

Monitoring Jeugdwerkplan 2011 – juni 2013, periode van instroom: september- augustus, meting 4 maanden na labeling

	2011		2012		Juni 2013 (instroom maart '12 – februari '13)	
	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
Doelgroep sluitend maatpak	74 877		75 786		76 388	
Sluitend bereikt (1-8)	69 700	93,1%	69 492	91,7%	70 197	91,7%
Uitstroom naar werk	43 484	58,1%	40 004	52,8%	39 012	51,1%
Opname in VDAB-werking (1-4)	34 097	45,5%	34 947	46,1%	37 158	48,6%
Vacatureaanbod ontvangen	48 104	64,2%	56 737	74,9%	51 165	67,0%
Parameters sluitend bereik						
(1) Knipperlichtscreening	23 390	35,2%	26 889	35,5%	29 240	38,3%
(2) Begeleidingstraject	17 592	23,5%	19 065	25,2%	19 765	25,9%
(3) Bemiddelingstraject	8 994	12,0%	8 157	10,8%	8 325	10,9%
(4) Uitstroom uit werkloosheid	52 209	69,7%	49 215	64,9%	48 498	63,5%
(5-6) Medewerking geweigerd – transmissie	5 116	6,8%	6 152	8,1%	6 601	8,6%
(7) Min. 3 maanden uit werkloosheid	1 336	18,0%	1 224	1,6%	1 121	1,5%
(8) Tijdelijk niet inzetbaar	4 966	6,6%	5 456	7,2%	5 421	7,1%

Bron: VDAB

We stellen vast dat de VDAB er, ondanks de groeiende groep van werkzoekenden, in slaagt om het bereik op een hoog niveau te houden (tabel 1). 92% van de jonge werkzoekenden wordt binnen de vier maanden bereikt. Iets meer dan de helft is uitgestroomd naar werk, ongeveer de helft is opgenomen in de VDAB-werking en twee derde van de jongeren kreeg minstens één vacature.

Bij bijna vier op tien jongeren werden via een knipperlichtscreening de eventuele drempels naar werk in kaart gebracht. Het gaat hierbij onder meer om mobiliteit, kinderopvang, laaggeletterdheid en armoede. Op deze manier kan het traject gericht samengesteld worden. Ongeveer een kwart van de jongeren start in die eerste vier maanden een begeleidingstraject op. Deze trajecten worden samengesteld uit verschillende modules, zoals sollicitatietraining, beroepsopleiding, persoonsgerichte vorming (onder andere NT2), begeleiding op de werkvloer en trajectbegeleiding. Wanneer jongeren weigeren om deel te nemen aan de voorgestelde acties, kan de VDAB overgaan tot transmissie naar de RVA. Dit gebeurt ook wanneer de jongere niet reageert op een uitnodiging. Zelden gaat de VDAB over tot transmissie op basis van één enkel feit. Er zijn verschillende redenen om als tijdelijk niet-inzetbaar te

worden beschouwd, de voornaamste bij jongeren zijn het volgen van een beroepsopleiding of deeltijdse leerplicht in het kader van Leren en Werken. Bij jongeren uit de kansengroepen zien we dat 57% van de kortgeschoolde jongeren, 59% van de allochtone jongeren en 65% van de jongeren met een arbeidshandicap opgenomen is in de VDAB-werking. Op basis van deze gegevens kan je stellen dat de VDAB er in slaagt om werkzoekenden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt een meer intensieve begeleiding te bieden. De uitstroom naar werk van jongeren uit de kansengroepen schommelt rond 30% (33% voor kortgeschoolde jongeren, 29% voor allochtone jongeren; resultaten juni 2013).

Binnen het Jeugdwerkplan worden acties voortdurend verbeterd en aangepast. Zo werden de infosessies in een nieuw kleedje gestoken om beter in te spelen op de leefwereld van jongeren. Werkzoekenden met een te beperkt jobdoelwit worden door de VDAB uitgenodigd om op basis van de competenties waarover ze beschikken via hun diploma of werkervaring het jobdoelwit te vergroten. Voor jongeren in het systeem van Leren en Werken werd in Antwerpen geëxperimenteerd met een specifieke IBO om de werkcomponent in te vullen. De

extra middelen die de Vlaamse Regering investeert in de strijd tegen jeugdwerkloosheid worden dan ook ingezet in een versterking van het Jeugdwerkplan via meer begeleiding, meer werkplekleren en een uitbreiding van de WIJ in Antwerpen, Gent en Limburg (zie verder).

Kwalificatie- of werkervaringsgarantie voor ongekwalificeerde schoolverlaters

Met het loopbaanakkoord werd het Jeugdwerkplan versterkt voor de groep van werkzoekenden die het kwetsbaarst is op de arbeidsmarkt, met name de ongekwalificeerde schoolverlaters. Recent onderzoek (PIAAC) toonde aan dat de Vlaamse arbeidsmarkt sterk diplomagericht is en vacatures vaker een hoger opleidingsniveau vragen. Met een gezamenlijk engagement van de Vlaamse Regering en de sociale partners worden nu de noodzakelijke stappen gezet om op termijn te komen tot een kwalificatieplicht en werkervaringsgarantie voor de hele groep van ongekwalificeerde schoolverlaters. De VDAB wordt gevraagd om het aantal laaggeschoolde schoolverlaters dat werkervaring opdoet

de komende jaren stapsgewijs op te drijven door (1) maximaal in te zetten op IBO, stages en andere vormen van werkplekleren en op kwalificerende acties zoals tweedekansonderwijs en leerladders, en (2) het opzetten van werkinlevingsprojecten in partnerschap met diverse actoren in de grootsteden en centrumsteden.

Eind augustus 2013 kon voor het eerst het engagement uit het loopbaanakkoord gemeten worden. Tabel 2 toont de resultaten voor de cohorten laaggeschoolde schoolverlaters van 2011 en 2012. 69% van de laaggeschoolde schoolverlaters van 2012 had twaalf maanden na inschrijving een actie gehad in de vorm van een knipperlichtscreening, een begeleidings- of een bemiddelingstraject. Ten opzichte van de cohorte schoolverlaters 2011 is dit een beperkte toename. Al zien we een toename in het aantal acties in de competentieversterkende modules (3-6). Het aantal IBO's blijft relatief stabiel, maar de instapstages en werkinlevingsprojecten die pas in februari-maart werden gelanceerd versterken wel de mogelijkheden om een werkervaring of competentieversterking op een werkvloer aan te bieden. De komende jaren zou dit stelselmatig moeten toenemen.

Tabel 2.

Opgvolging laaggeschoolde schoolverlaters 12 maanden na inschrijving (situatie augustus t+1)

	2011	2012	2011	2012
Aantal gelabeld (0)	2 437	2 220	100,0%	100,0%
Met vacatureaanbod	2 050	1 625	84,1%	73,2%
Totaal met actie (1)-(3)	1 658	1 531	68,0%	69,0%
Met knipperlichtscreening (1)	883	834	36,2%	37,6%
Gestart in begeleidingstraject (2)	1 362	1 272	55,9%	57,3%
Waarvan met minstens 1 actie in module 3-6	433	463	17,8%	20,9%
Waarvan gestart in IBO	164	143	6,7%	6,4%
Waarvan gestart instapstage	0	80	0,0%	3,6%
Waarvan werkinlevingsprojecten voor jongeren	0	27	0,0%	1,2%
Gestart in bemiddelingstraject (3)	212	181	8,7%	8,2%
Uitgestroomd uit de werkloosheid (4)	1 497	1 278	61,4%	57,6%
Waarvan naar werk	1 139	951	46,7%	42,8%
Transmissie (5)	339	366	13,9%	16,5%
Medewerking geweigerd (6)	28	36	1,1%	1,6%
Minstens 3 maanden uit de werkloosheid (7)	859	816	35,2%	36,8%
Niet inzetbaar (8)	186	170	7,6%	7,7%
Sluitend bereikt (1)-(8)	2 422	2 205	99,4%	99,3%

Bron: VDAB

Het instrument van de federale instapstages werd in de Vlaamse regelgeving ingekanteld, waardoor laaggeschoolde jongeren vanaf de zevende maand beroepsinschakelingstijd werkervaring via een instapstage kunnen opdoen. Het begeleidingsplan is gelijkaardig aan dit van een IBO. De opstart van de maatregel kende de nodige kinderziektes. Bovendien was er verwarring met de werkinlevingsprojecten, die enkel in de centrumsteden opgestart worden, omwille van de sterke aanwezigheid van ongekwalificeerde schoolverlaters in deze steden. Jongeren kunnen vanaf de eerste dag naar de projecten worden toegeleid. Instapstages kunnen overal in Vlaanderen, maar pas vanaf de zevende maand beroepsinschakelingstijd.

Hoewel scholingsniveau een belangrijke voorspellende factor is in de uitstroombansen naar werk, verbergt een lage scholingsgraad vaak een sociale realiteit die zich moeilijker laat vatten in categorieën of instrumenten. Het voortijdig afhaken in het onderwijs is vaak een symptoom. Uit de eerste tussentijdse evaluatie blijkt dat de jongeren vaak niet over de geschikte arbeidsattitudes beschikken. Ze missen zelfinzicht, een concreet en haalbaar jobdoelwit en kampen vaak met mobiliteitsproblemen. De meerderheid blijkt niet over een rijbewijs te beschikken, terwijl de aanbiedingen voor instapstages zich vaak buiten de steden bevinden en moeilijk met openbaar vervoer bereikbaar zijn. Binnen de werkinlevingsprojecten bieden de promotoren een combinatie van individuele en groepsbegeleiding, gericht op het in kaart brengen van competenties, competentieversterking en het wegwerken van drempels. Ze gaan met de jongere op zoek naar geschikte stageplaatsen of vacatures.

Werkgevers komen, mede door de media-aandacht, bij de VDAB met een aanbod voor instapstages dat vaak te hoog gegrepen is voor de doelgroep. Bij het doorvragen kan de VDAB-consulent ofwel de vereisten voor de instapstage realistischer maken, ofwel een ander instrument zoals een IBO voorstellen. Omdat de instapstages en WIJ-projecten duidelijk aan een behoefte bij de laaggeschoolde jonge werkzoekenden beantwoorden, werd beslist

om de doelgroep niet te verruimen naar de middengeschoolde werkzoekenden. In bepaalde steden worden evenwel de omliggende gemeenten meegenomen, om de toeleiding naar de partners te kunnen garanderen.

Lokaal beleid

Het Vlaamse Jeugdwerkplan is ontstaan na een proefperiode in 2006-2007 in de dertien centrumsteden. Lokale overheden kunnen nog steeds een rol spelen in het bestrijden van jeugdwerkloosheid, omdat ze op het terrein de verbinding kunnen maken tussen de actoren. Vanuit de VDAB werd deze zomer een werkkader voor een duurzaam partnerschap met lokale besturen vormgegeven. Het is de bedoeling om in samenwerking met de VVSG co-regie te stimuleren, verruimen en intensifiëren. Co-regie wordt gedefinieerd als een samenwerking die bijdraagt tot de uitbouw van een lokaal arbeidsmarktbeleid vanuit gedeelde strategische en operationele lokale doelstellingen, via gezamenlijke investeringen en structureel overleg. Niet elke samenwerking met lokale besturen valt onder de noemer co-regie, maar een samenwerking die zich initieel beperkt tot een loutere dienstverlener-klantrelatie kan wel uitgroeien tot een samenwerking in co-regie.

Een recent voorbeeld is 'JongerenAanbod', de oproep die in Antwerpen werd gelanceerd door de stad, het OCMW en de VDAB naar alle partners op het terrein om samen te werken, de inspanningen te bundelen en zo de effecten te vergroten. Bij sommige van de acties gaat het om het verderzetten of versterken van lopende acties, andere acties zijn nieuw en zullen in de loop van de bestuursperiode vorm krijgen met inspraak van de jongeren.

Patricia Vroman

Faiza Djait

Departement Werk en Sociale Economie